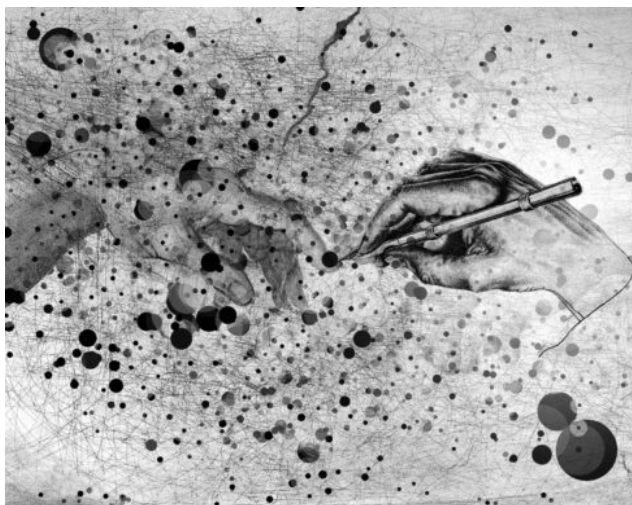

Les xarxes dissenyades sobre paper

quaderndelesidees.press/les-xarxes-dissenyades-sobre-paper/

October 5, 2015

*Dibuixant les xarxes per decret diví? Collage,
Montserrat Moliner, 2015.*

L'any 2010 neix la xarxa de Centres d'Arts Visuals de Catalunya, amb un disseny sobre el paper, el mateix any que es va aplicar la llei Òmnibus. La plataforma *No retalleu la cultura*, integrada per més de 7.000 professionals del "sector cultural", va publicar un manifest on deien que: «La progressiva retirada de recursos, la imposició d'una direcció política, l'avantprojecte de llei Òmnibus i la imminent aprovació de la llei d'agilitat són els graons d'un procés de desmantellament del nou model de gestió independent». Tot aquest entramat, dins del context de crisi que es va encentar l'any 2008.

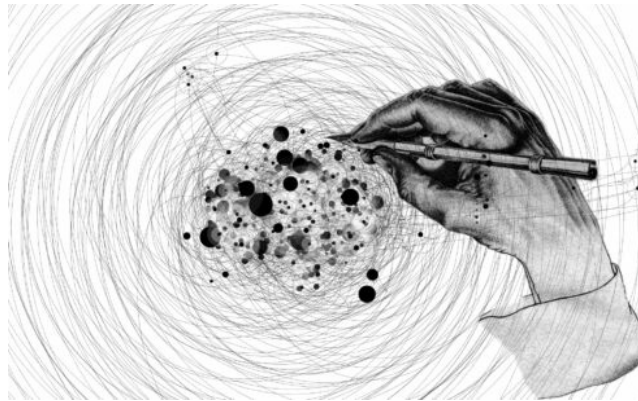
Estructurar una xarxa d'arts visuals és tasca complicada, sobretot si no tens en compte una premissa molt important: les xarxes no poden sorgir d'un decret, es generen per complicitats dels seus equips de treball.

Aquest disseny sobre paper va deixar entreveure els somnis d'allò que no pot ser mai regulat des d'una òptica dirigista i personalista, i va marcar i accentuar una política cultural que desactiva la capacitat crítica, la recerca i la innovació de l'activitat creadora i artística, tot estimulant la competitivitat entre els espais. És una política que deixa de banda la cultura com un dret, en la qual el perfil de l'agent va íntimament lligat al d'emprenedor cultural i que, per tant, ja no pot dependre dels ajuts de l'estat, a no ser que els projectes apliquin aquesta visió empresarial; al mateix temps fomenta una estructura d'embut, o de grau de puresa, envers temes concrets, que depenen de la voluntat de les institucions.

Estructurar una xarxa d'arts visuals és tasca complicada, sobretot si no tens en compte una premissa molt important: les xarxes no poden sorgir d'un decret, es generen per complicitats dels seus equips de treball.

Així, ens trobem que les polítiques culturals envers els processos contemporanis de les arts visuals es troben en una crisi de valors i d'ideologia de la qual estan excloses i són prescindibles. La *crisi* accelera les decisions a prendre enfront d'un únic tema, els diners.

La política cultural que s'està aplicant, amb el rerefons de la idea de país, hauria d'anar més enllà d'una qüestió econòmica. Cal una perspectiva més global que no només tingui en compte les arts visuals com a entreteniment, sinó que englobi també el sistema educatiu de les arts i els processos de recerca.

*Dibuixant/Reordenant – Caos/Control. Collage,
Montserrat Moliner, 2015.*

Sí, hi ha una manca de recursos, un retard en les convocatòries i un retard en els pagaments. La fallida de la Generalitat i la pressió i el desplaçament de la pressió econòmica als ajuntaments per suportar aquest binomi equitatiu del 50%-50%, han deixat marge perquè els ajuntaments decideixin si volen mantenir aquestes estructures creades *sobre el paper* com a estructures d'estat, o en el millor dels casos els hi donen continuïtat, cobrint les direccions amb els seus treballadors. Per tant, passem de projectes a infraestructures, a edificis gestionats per funcionaris que no tenen gaire marge per evitar les decisions directes dels polítics i les seves visions de cap on s'ha de dirigir la creació contemporània. Totes coneixem casos flagrants d'espais i projectes desapareguts o reconduïts els darrers cinc anys.

D'altra banda hi ha una manera més subtil però no per això menys profunda i important: és la qüestió de visibilitat o invisibilitat, de reconeixement de la feina que es fa, i la negació de manera sistemàtica d'aquest fet per part de qui es considera així mateixa l'elit.

Un exemple pervers del poder de la visibilitat o no que tenen les polítiques culturals és el fet que ara, l'any 2015, davant el desplegament del Pla Integral de les Arts Visuals i l'informe previ que l'acompanya, la **Xarxaprod** —la xarxa d'espais de producció i creació de Catalunya, una xarxa híbrida que conté actualment 24 espais i que entre els seus membres hi ha espais de la xarxa oficial i espais privats amb vocació de servei públic, que neix l'any 2006 en una primera trobada a Can Xalant—, no surt ni anomenada. S'esquiva amb plena consciència.

Els espais de producció d'arts visuals han de tenir inversió pública, i la continuïtat i el recorregut suficient per donar els seus fruits.

Aquest fet fa més complicada la supervivència dels espais/projectes que han de reconvertir-se i replantejar-se els processos que generen des de les seves estructures de treball, i condiciona el funcionament dels espais de nova creació.

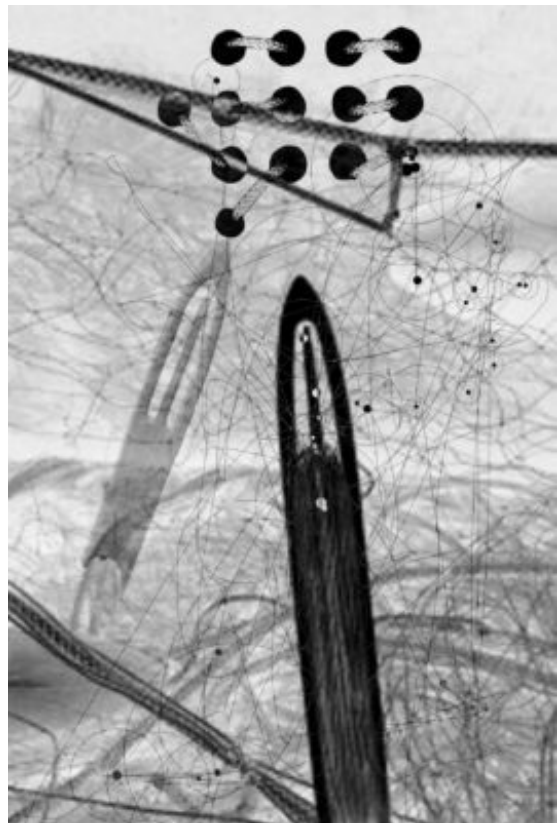
Un model seriós de creixement, el dona un bon projecte i un bon equip de treball; el creixement d'un espai depèn de la qualitat en les programacions, del coneixement que genera en els seus programes de recerca, establint col·laboracions per obtenir cohesió de processos i generar economia real.

Sí que hi ha espais i xarxes de nova creació que neixen amb la voluntat de no dependre dels ajuts, ni volen fer empresa, creant comunitats en les quals no entren les relacions laborals; per tant, el cost de manteniment d'infraestructura i d'equip de treball no es contempla que sigui retribuït amb un lloguer o un salari. És lícita, però, l'opció de substituir aquests professionals per treballadors voluntaris, o la utilització d'estudiants en pràctiques, però per si sola no és una solució a mitjà-llarg termini.

Els espais de producció d'arts visuals han de tenir inversió pública, i la continuïtat i el recorregut suficient per donar els seus fruits. Perquè això sigui efectiu és necessari reconèixer la importància de les pràctiques artístiques contemporànies, reconèixer la creativitat per canviar les situacions actuals.

Es parla de clústers creatius, de ciutats creatives. La creativitat està en boca de tots els polítics i gestors per sortir de la crisi, però això és, un altre cop, *sobre el paper*; la realitat és que no s'està invertint en la recerca artística.

Si hi sumem que el sistema democràtic que tenim actualment *juga* a la validesa de «tants vots, *ergo* pots fer el que vulguis», provoca un error constant que va en detriment del desenvolupament i la projecció cap a possibles canvis. En definitiva, no acabem d'avançar mai cap a un sistema realment just i equitatiu envers les polítiques culturals enfront de les propostes desenvolupades per la creació contemporània dins de les arts visuals i de quin paper executor han de tenir les administracions.

Temps de cosir nusos. Collage, Montserrat Moliner, 2015.

Si les infraestructures són tan volàtils com els projectes; si hi ha una opacitat externa del treball que desenvolupen aquests espais, dels agents que en formen part, de les baules que existeixen al voltant de la producció artística en relació amb les arts visuals; si tenim clar que estem en un moment en què l'ètica i l'estètica no poden separar-se, quines són les línies que s'han de traçar i quins nodes de connexió es crearan?

La clau és si la política cultural l'han d'exercir els polítics de professió o els professionals. Arribats a aquest diàleg antic i, ja em disculpareu, *pesat*, és important no perdre de vista que en aquests espais que conformen les xarxes, el públic s'ha convertit en usuaris i s'han creat comunitats d'aprenentatge, de coneixement, que queden fora del circuit oficial, d'allò que anomenen la indústria cultural. I en altres casos hi ha un pas més: els usuaris han passat a ser habitants.

Si tenim clar que estem en un moment en què l'ètica i l'estètica no poden separar-se, quines són les línies que s'han de traçar i quins nodes de connexió es crearan?

Aquestes comunitats neixen també de la mixtura de disciplines que s'ha donat en el camp de la creació contemporània, sumant als processos artístics la recerca tecnològica, l'arquitectura, l'urbanisme, la política, la sociologia, la història, l'ecologia, la permacultura, etc. Es posicionen amb un cert distanciament de «la visió encotillada que pot tenir de vegades la gestió cultural». Al mateix temps fugen dels *comissaris polítics*, que amb un discurs de *llibertat ideològica* encara volen incidir i marcar les línies a seguir.

La vida i la creació de xarxes segueix succeint a banda de polítics i gestors, que insisteixen a marcar línies i cercles de connexió. Ens equivoquem a l'hora de dissenyar les xarxes sobre el paper, i deixar i explicar la seva evolució en un pur pla teòric. Les xarxes neixen de la mà de la complexitat de vida, en la qual els forats de vegades són més vitals que els nusos que les creen.

Important: per no perdre tot el coneixement i el recorregut històric, hem de seguir treballant amb mecanismes de col·lectivitat, és un procés lent i desgastant però al mateix temps enriquidor i ple d'aprenentatge. Potser és utòpic, però arribats a aquest punt, s'ha de lluitar per les solucions integradores, en l'acte de fer, que incloguin sectors amplis de la societat i alhora incorporin l'especificitat de cada membre, cosint cada nus amb cura.

MONTSERRAT MOLINER

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Montserrat Moliner

Montserrat Moliner